

Ny STD-FA sement, ny IND sement og nytt HETT program

Betongkvelden på Sørlandet 2022
Dyreparken Hotell 17. november

*Tom I. Fredvik, Norcem FoU
Teknisk sjef, Dr.ing.
tom.fredvik@norcem.no*

Nye sementer

Standard FA med reduisert klimagassutslipp

Ny STD-FA (fra oktober 2022)

- CEM II/B-M → CEM II/B-M (V-L)
- Kalkmel er økt fra 4% til 6%
- Redusert klimagassutslipp på 9 kg CO₂ekv./tonn, fra 582 til 573 kg.
- EPD iht. EN 15804+A2 blir publisert i disse dager, med et klimagassutslipp på 568 kg CO₂ekv./tonn.

Bruksbetingelser og **utvidede** bruksbetingelser iht. NS-EN 206+NA

	Bestandighetsklasse					
	M90	M60	M45	MF45	M40	MF40
Største masseforhold	0,90	0,53	0,45	0,45	0,40	0,40
Maks mengde flygeaske	35%	35%	35%	20%	35%	20%
<i>k</i> -verdi for flygeaske	1,0	0,4	1,0	0,7	1,0	0,7
Minste luftinnhold i fersk betong	NS-EN 206+NA					
Minste effektive bindemiddelmengde	NS-EN 206+NA					
<i>k</i> -verdi for silika	NS-EN 206+NA					
Min mengde silika	NS-EN 206+NA		3%	NS-EN 206+NA	4%	NS-EN 206+NA
Maks mengde silika	NS-EN 206+NA					

Bruksbetingelser og **utvidede** bruksbetingelser iht. vegnormal N400

	Betongspesifikasjon		
	SV-Standard	SV-Kjemisk	SV-Lavvarme
Bestandighetsklasse	MF40	MF40	MF45
Største masseforhold	0,40	0,40	0,45
Maks mengde flygeaske	30%	25%	40%
<i>k</i> -verdi for flygeaske	1,0	1,0	0,7
Minste luftinnhold i fersk betong	N400		
Minste effektive bindemiddelmengde	N400		
<i>k</i> -verdi for silika	N400		
Min mengde silika	N400		
Maks mengde silika	N400		

Industri med redusert klimagassutslipp

Ny IND

- CEM I → CEM II/A-L
- ca. 6% redusert klimagassutslipp
- IND CEM II/A-L med 10 % KM og finhet på ca. 600 m²/kg
- 1 døgn fasthet fra 33 MPa til 32-31 MPa
- likt eller litt lavere vannbehov
- Planlagt lansering var rundt årsskifte 2022/2023, men pga. produksjonstekniske utfordringer som først må løses blir lanseringen utsatt på ubestemt tid, men forhåpentligvis ila. 2023.

Fullskala uttesting høsten 2022 - fabrikker og type produksjon

---

- **Systemblokk, 25.aug.**
  - Flytbetong i plattendekker
- **Contiga Moss, 1. sept**
  - Tørrbetong i hulldekkeproduksjon
- **ASAK Kristiansand, 8.sept.**
  - «Lav-flytbetong» i Verti-Block produksjon
- **Skarpnes Grimstad, 8.sept.**
  - Tørrbetong i taksteinproduksjon
- **ASAK Hønefoss, 14.sept.**
  - Tørrbetong i belegningstein
- **Spenncon Hønefoss, 15.sept.**
  - Tørrbetong i hulldekkeproduksjon

ASAK Kristiansand

– Produksjon av Verti-Block

- 16 blokker (8 blokker under hver presenning) fra morgenen produseres med herdningsakselerator og avforskales etter 3,5 timer og løftes på plass for innendørs herding til neste dag.
- De 16 formene + ca. 10 delformer brukes ved utstøping (uten herdningsakselerator) mellom kl. 12 og 14, som avforskales og løftes ut neste formiddag.
- B35 MF45 med synk i området 100 mm.
- Herding under presenning med oppvarming med varmluft
- Topp blokk og bunn (mot matrise) har hhv. ca. 55 og 45°C

ASAK Kristiansand

– Resultat

- Avforskaling etter 3,5 timer og løfting av blokkene etter 4 timer kunne gjennomføres som normalt.
- Ingen forskjell registrert i tidligfasthet (vurderes visuelt; hvor lett betongen slipper fra matrisen og fargen på betongen, og med temperaturlogging ved avforskaling/løfting.
- Tilsiktet konsistens ble oppnådd uten noen justeringer av resept.
- Fargen på 1 døgn herdet CEM II blokk og 2 døgn herdet CEM I blokk ble vurdert som like.

ASAK Kristiansand

Skarpnes Grimstad

– Produksjon av dobbeltkrum takstein

- Tørrbetong
- Herding i herdekammer
- Avforskaling etter 9 timer

Skarpnes Grimstad

– Resultat

- Overflaten til taksteinen ble blankere og tettere med CEM II
- Trykking/knekking av taksteinen etter 9 timer viste fasthet i samme området som for CEM I; fra 1750 N og oppover (krav i produktstandarden er 2000 N etter 28 døgn)

Klimagassutslipp for ny Standard FA og ny Industri sement (CO₂ ekv./tonn sement)

+A1:

	Brevik	Kjøpsvik
STD-FA gml	582	625
STD-FA ny	573	616
IND gml	716	774
IND ny	667	713

HETT²²

CEMENTA
HEIDELBERGCEMENT Group

NORCEM
HEIDELBERGCEMENT Group

HEIDELBERGCEMENT

Powered by COMSOL Multiphysics®

Ny1 [Vegg, lik forskaling på begge sider]

Grunnleggende **Betong** | Utside | Ekstra oppvarming

Betong: TD B35-M(F)45 ret. tilsv. 0,5% P

Sement + silika innhold (kg/m³):

28-døgns trykkfasthet (MPa):

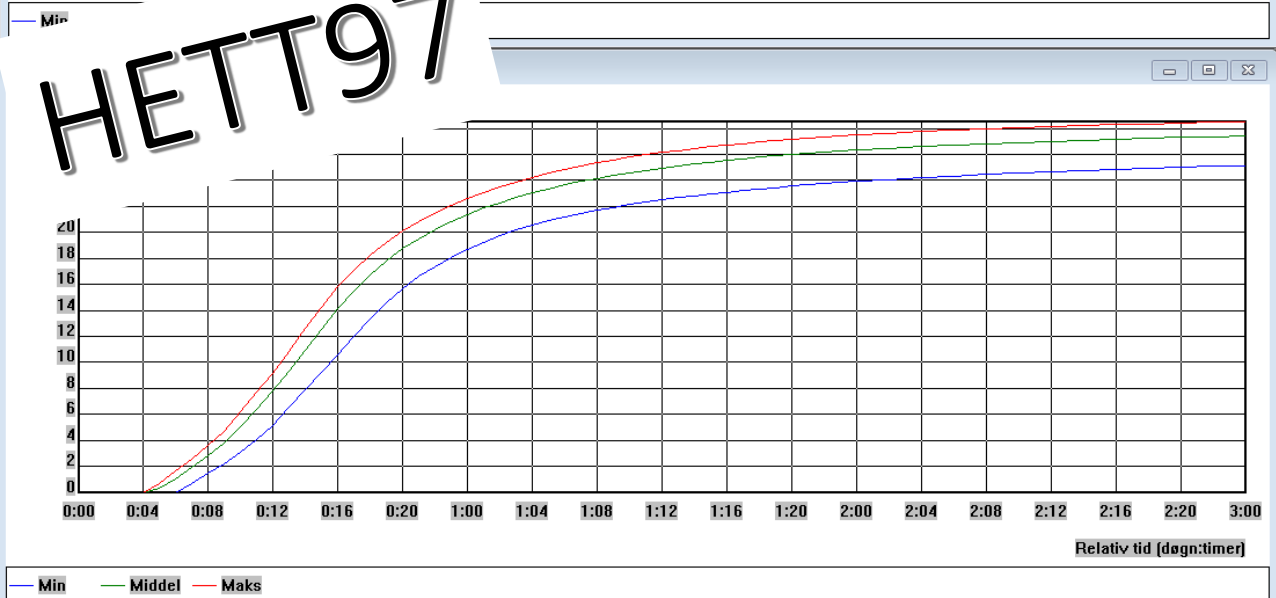
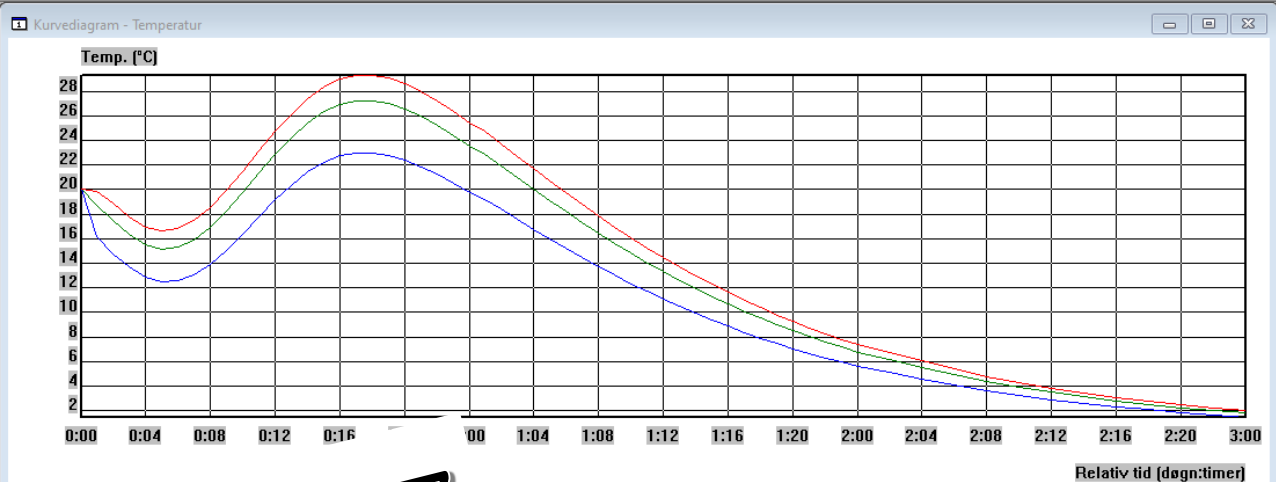
Betongtemperatur (°C):

Betongreseptene er lagt inn med ulike retardasjonsgrader tilsvarende gitte P-stoff doseringer (40% tørrstoffinnhold) i % av sement + silikastøv.
Hver enkelt bruker må vurdere sin tilsetningsstoffkombinasjons retardasjonsgrad i forhold til P-stoff.

Simuleringen utført.

Liste - Tidsvarierende verdier

	T min (°C)	T middel (°C)	T maks (°C)	T diff. (°C)	te min (h)	te middel (h)
0 (h)	20.0	20.0	20.0	0.0	0.0	0.0
4 (h)	12.9	15.5	16.9	4.0	2.8	3.4
8 (h)	13.9	16.9	18.5	4.6	5.1	6.3
12 (h)	19.2	22.9	24.8	5.5	8.2	10.3
16 (h)	22.8	26.9	29.0	6.2	12.6	15.9
20 (h)	22.4	26.6	28.6	6.3	17.4	21.9
24 (h)	19.8	23.5	25.5	5.7	21.7	27.3
28 (h)	16.8	20.0	21.7	4.9	25.2	31.7
32 (h)	13.7	16.5	17.9	4.1	27.9	35.2
36 (h)	11.1	13.3	14.5	3.4	30.1	37.8
40 (h)	8.9	10.7	11.6	2.7	31.7	39.9
44 (h)	7.1	8.5	9.3	2.2	33.1	41.5
48 (h)	5.6	6.8	7.4	1.8	34.2	42.8
52 (h)	4.6	5.5	6.0	1.4	35.1	43.9
56 (h)	3.6	4.4	4.8	1.2	35.9	44.7
60 (h)	2.9	3.5	3.8	0.9	36.6	45.5
64 (h)	2.3	2.8	3.1	0.7	37.2	46.2
68 (h)	1.9	2.2	2.5	0.6	37.8	46.8
72 (h)	1.5	1.8	2.0	0.5	38.3	47.3

File Hjem

Ny Åpne Lagre Simuler Geometri Mesh Kurvediagram Fargekart Tidsutvikling Målinger Tabell Sammenlign Rapport Brukermanual Parametere Steder En To Fire Innstillinger

Prosjekt Simulering Grafikk Data Dokumentasjon Bibliotek Grafikkvindu Innstillinger

Meny

- Konstruksjon
- Betong
- Tid
- Værforhold
- Tiltak
  - Værbeskyttelse
  - Isolering
  - Varmekabel
- Målinger
  - Temperatur
- Resultat

Resultat

< Temperatur

▼ Avforskaling - Side 1

Avforskaling ved: Trykkfasthet = 15 MPa
 Tidspunkt for avforskaling: Ingen avforskaling

▼ Avforskaling - Side 2

Avforskaling ved: Trykkfasthet = 15 MPa
 Tidspunkt for avforskaling: Ingen avforskaling

▼ Resultat av simuleringen

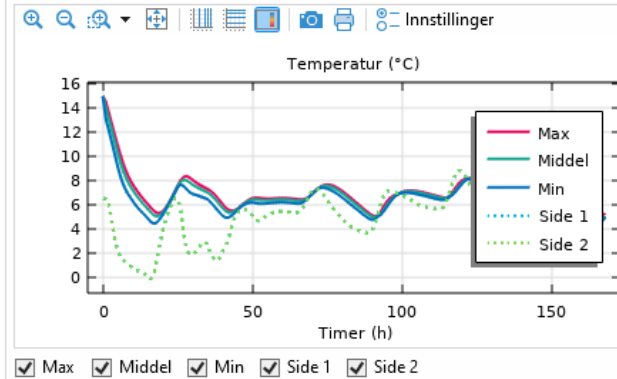
Temperatur, max: 15.0 °C
 Temperatur, min: 3.9 °C
 Temperaturdifferanse, max: 1.76 °C
 Slutfasthet, middel: 11.3 MPa

▼ Advarsler

 Rivningsfasthet er ikke oppnådd.

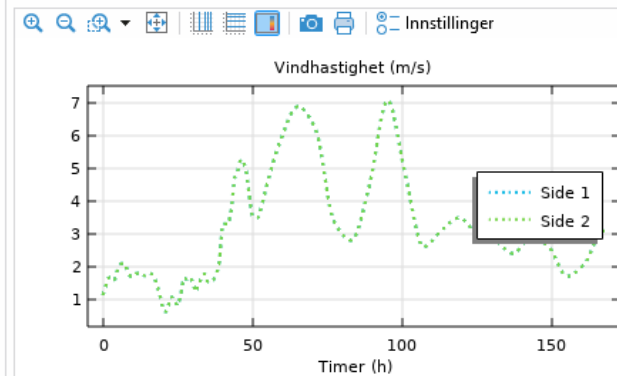
Grafikk 1

Kurvediagram - Temperatur

Grafikk 3

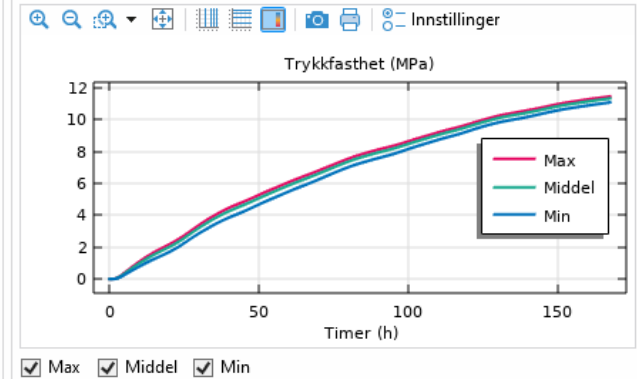
Kurvediagram - Vindhastighet

 Simuleringen er utført.

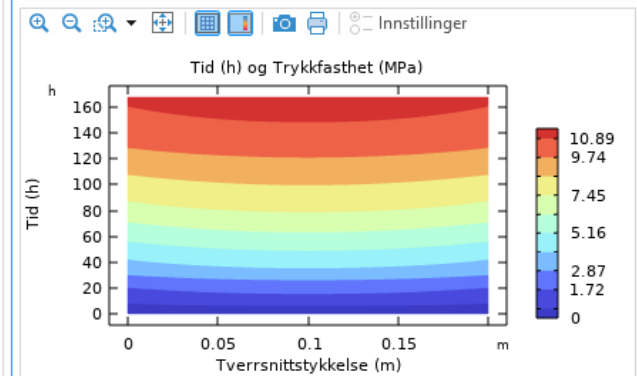
Grafikk 2

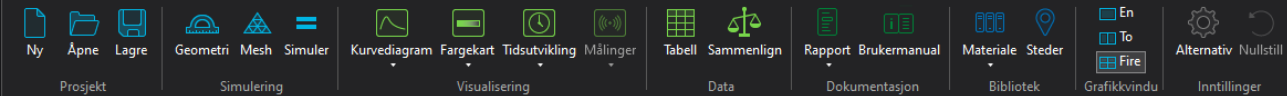
Kurvediagram - Trykkfasthet

Grafikk 4

Tidsutvikling - Trykkfasthet

Navigatør

- Konstruksjon
- Betong
- Tid
- Værforhold
- Utførelse
- Værbeskyttelse
- Isolering
- Varmekabel
- Målinger

Resultat

Resultat

Målinger

Rivning av forskaling - Side 1

Rivning av forskaling ved: Trykkfasthet = 15 MPa
 Tidspunkt for rivning av forskaling: Ingen formrivning

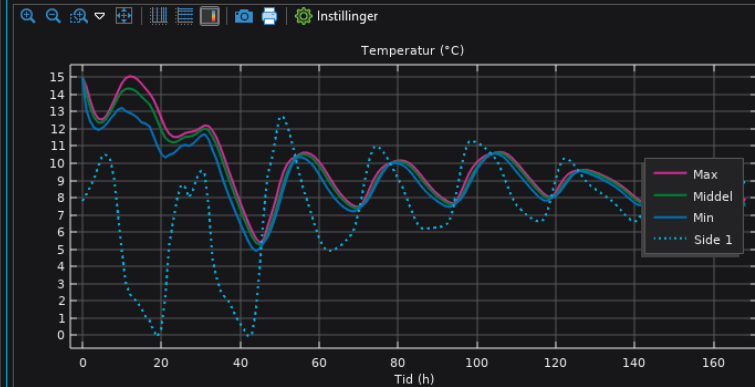
Resultat av simuleringen

Temperatur, max: 15,1 °C
 Temperatur, min: 4,9 °C
 Temperaturdifferanse, max: 2,24 °C
 Sluttrykkfasthet, middel (manglet en a): 13,7 MPa

Advarsler

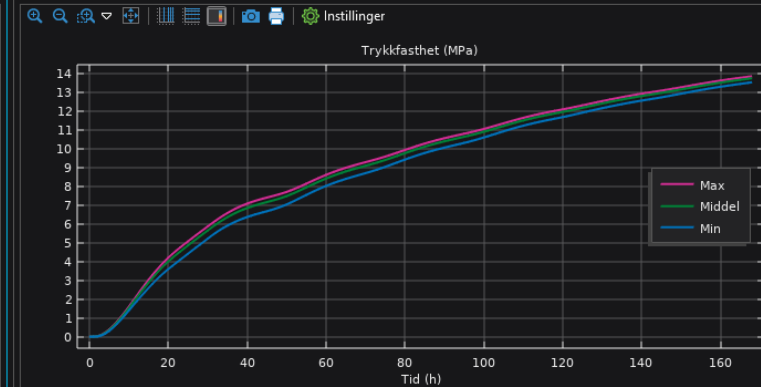
⚠ Formrivningsfasthet er ikke oppnådd.

Grafikk 1 Kurvediagram - Temperatur

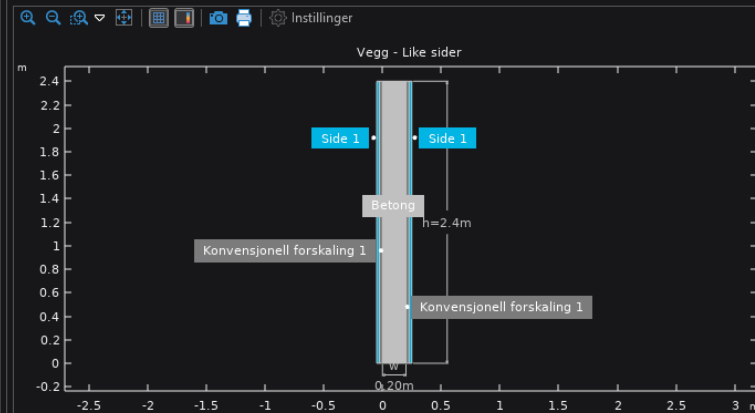
Max Middel Min Side 1

Grafikk 2 Kurvediagram - Trykkfasthet

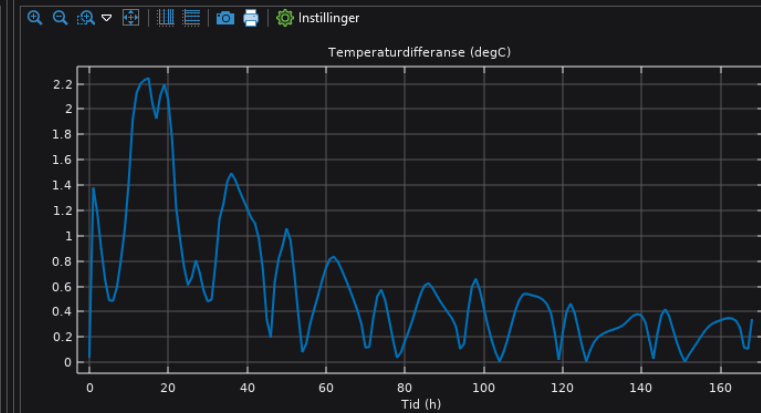
Max Middel Min

Grafikk 3 Geometri

☑ Beräkningen är utförd.

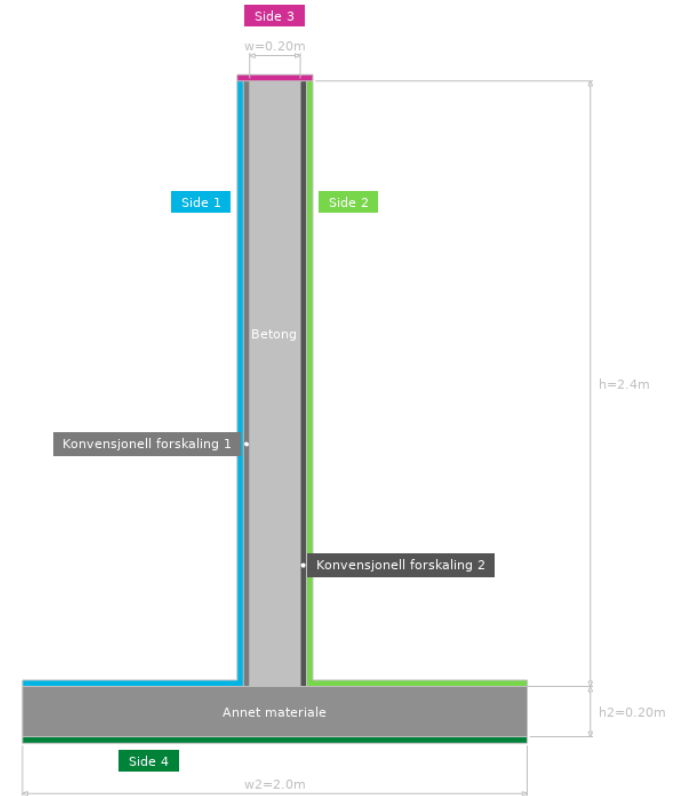
Grafikk 4 Kurvediagram - Temperaturdiffer

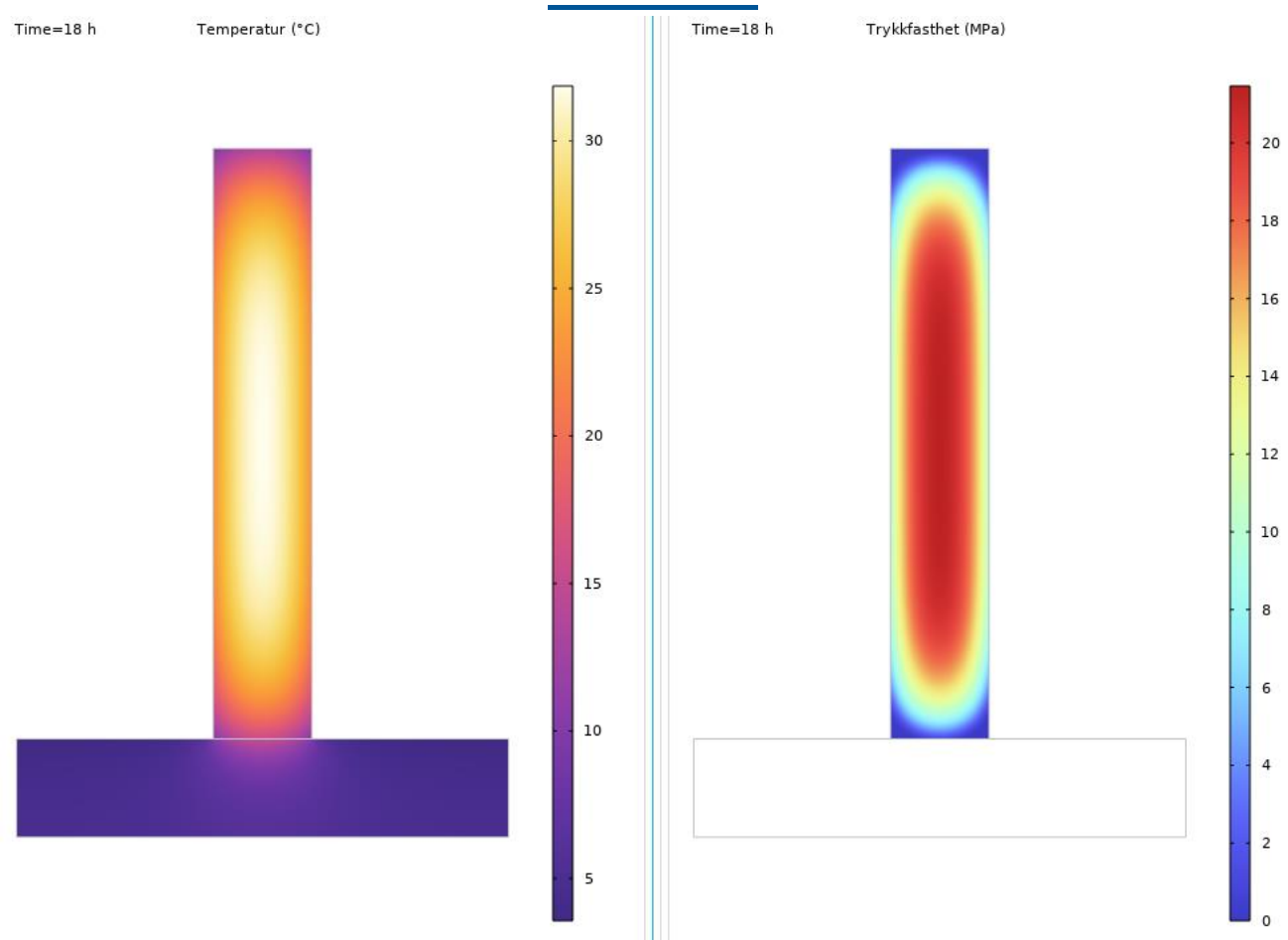

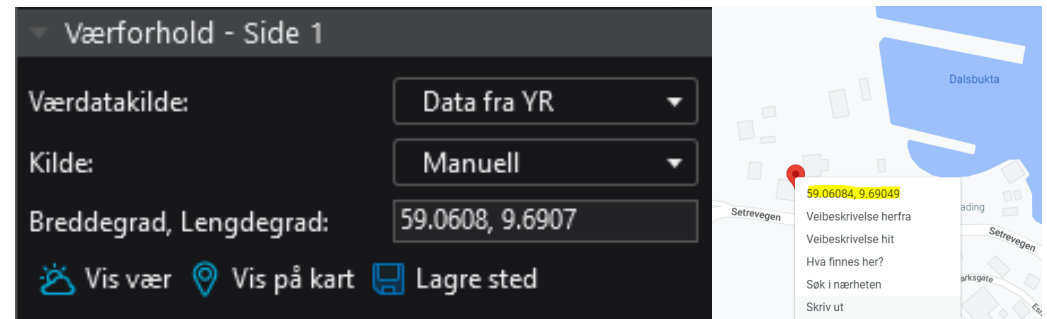
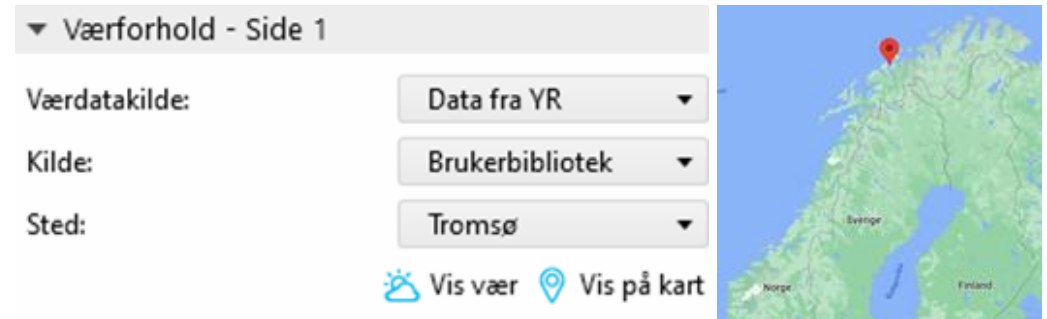
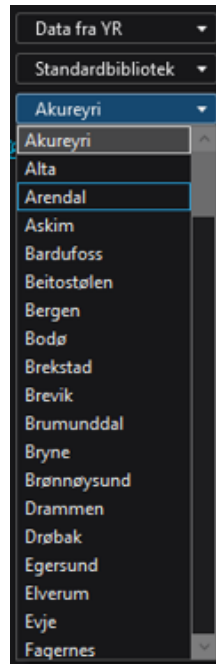
– Simulering av temperatur- og fasthetsutvikling i 2D

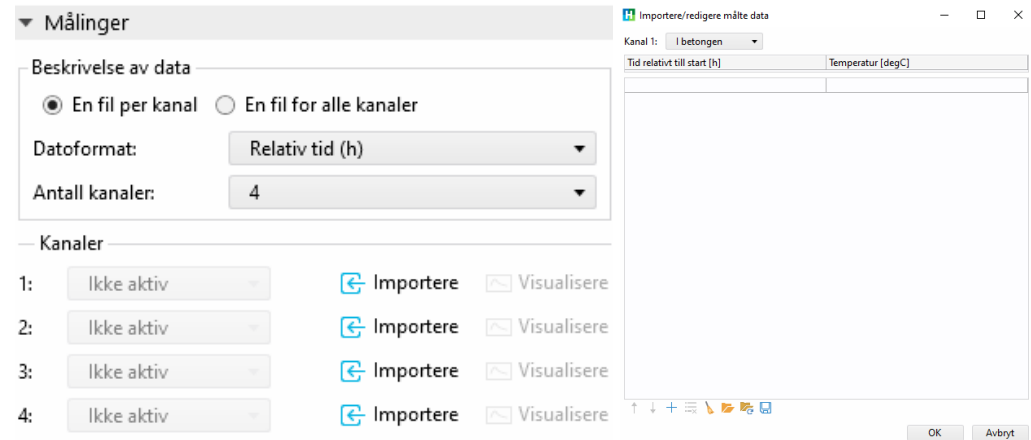

- Simulering av temperatur- og fasthetsutvikling i 2D
- Import av værmelding fra yr.no
  - «Standardbibliotek»
  - «Brukerbibliotek»

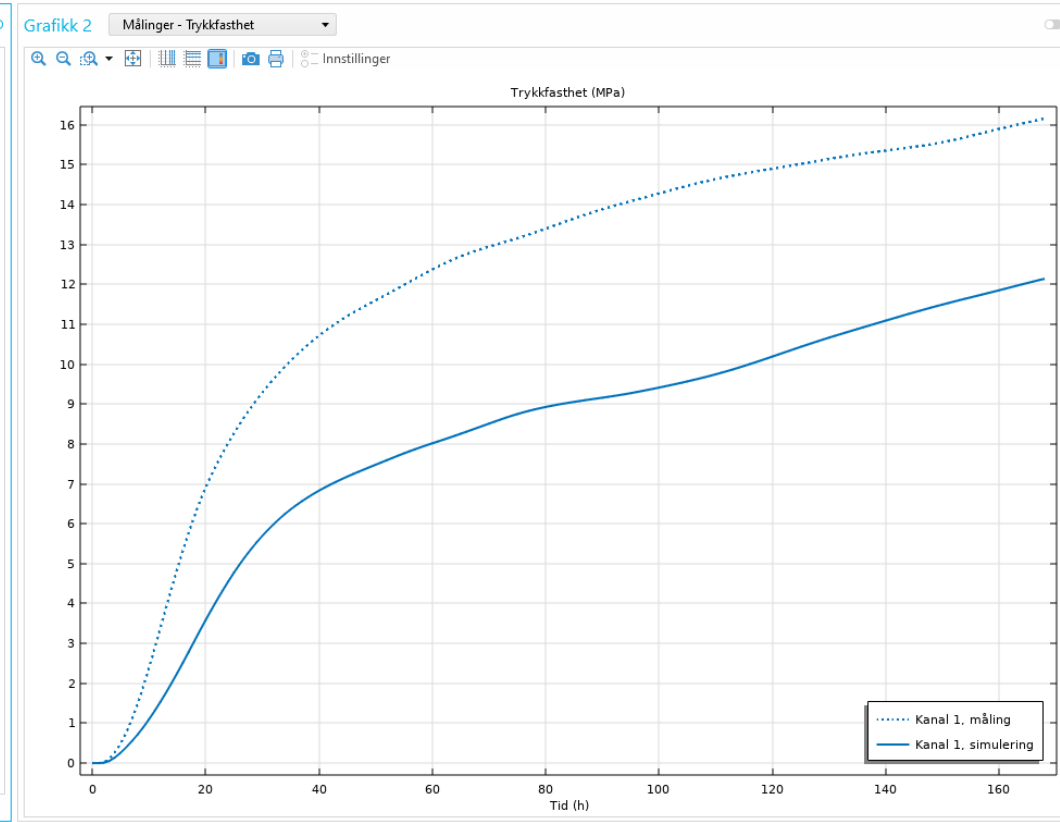
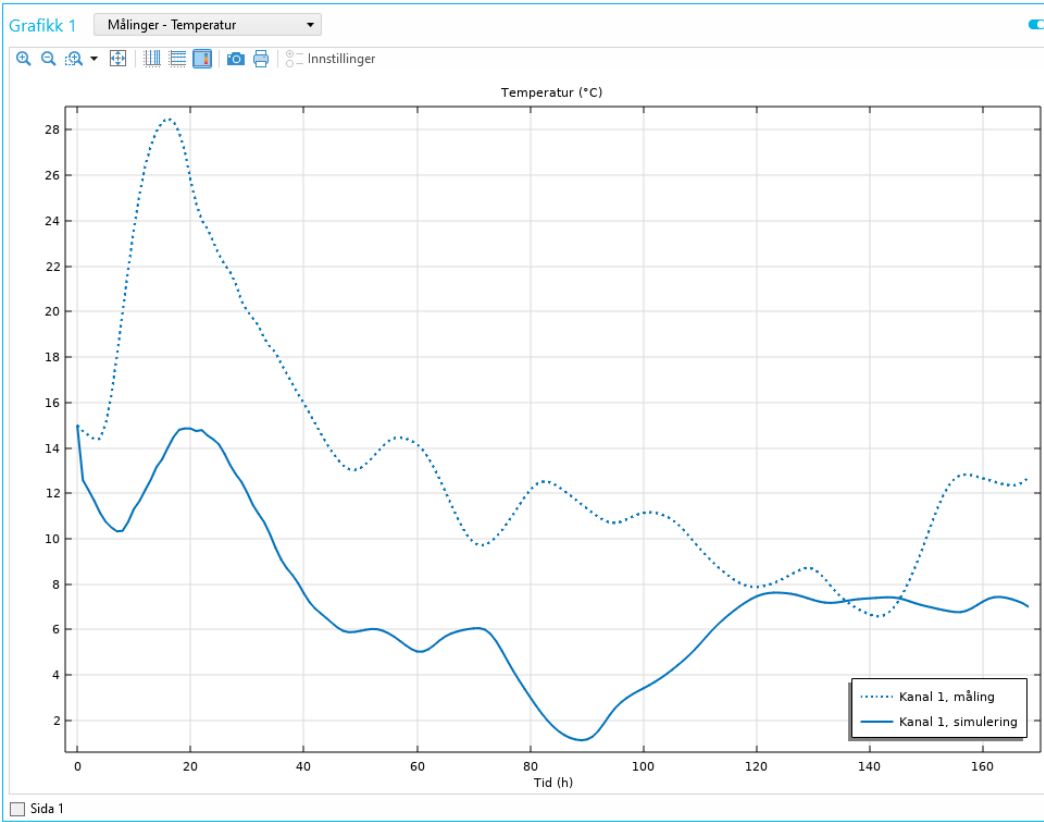

- Simulering av temperatur- og fasthetsutvikling i 2D
- Import av værmelding fra yr.no
- Import av målt temperatur i konstruksjonen for kontroll av simulert fasthetsutvikling

- Simulering av temperatur- og fasthetsutvikling i 2D
- Import av værmelding fra yr.no
- Import av målt temperatur i konstruksjonen som grunnlag for simuleringen
- **Større fleksibilitet ved valg av betongsammensetning**

▼ Betong	
Kilde:	Standardbibliotek ▼
Betongkvalitet:	B35 SV-Lavvarme 0,7% P ▼
Sementtype:	ANL-FA ▼
Tilsetningsmaterial 1:	3 % silika ▼
Tilsetningsmaterial 2:	Totalt 40 % flygeaske ▼
Avbindingstid:	10 ▼

- Simulering av temperatur- og fasthetsutvikling i 2D
- Import av værmelding fra yr.no
- Import av målt temperatur i konstruksjonen som grunnlag for simuleringen
- Større fleksibilitet ved valg av betongsammensetning
- Mulighet for å legge inn data for prosjektspesifikke betonger

▼ Betong

Kilde: Brukerbibliotek ▼

Betongkvalitet: Min betong ▼

Sementtype: Min sementtype ▼

- Simulering av temperatur- og fasthetsutvikling i 2D
- Import av værmelding fra yr.no
- Import av målt temperatur i konstruksjonen som grunnlag for simuleringen
- Større fleksibilitet ved valg av betongsammensetning
- Mulighet for å legge inn data for prosjektspesifikke betonger
- Utgitt 25. oktober 2022
- Få tilgang til HETT²²: [norcem.no/no/tilgangHETT22](https://www.norcem.no/no/tilgangHETT22)
- HETT²² webinar 15.november – tilgjengelig på [norcem.no/no/HETT22_hub](https://www.norcem.no/no/HETT22_hub)

NORCEM
HEIDELBERGCEMENT Group

HETT22

HETT²² er et nyutviklet program for simulering av temperatur- og fasthetsutvikling til betong i en konstruksjon. Dette er av stor betydning ved planlegging av støping av betong. HETT²² erstatter HETT197, og inneholder en rekke forbedringer samt utvidet funksjonalitet.

I lange perioder av året vil temperaturen i store deler av landet være lavere enn +5 grader C. Med et slikt klima er det nødvendig at man behersker betongarbeider ved så vel flere minusgrader som ved sne og isforhold. På den andre siden vil bygging av massive konstruksjoner kunne føre til kostbare løsninger for å hindre for høye temperaturer og temperaturgradienter.

Programmet tar hensyn til betongsammensetningens varme- og fasthetsutvikling, og betingelser på byggeplassen som konstruksjonstype, dimensjoner, forskallingstyper, lufttemperatur og vindforhold. Når de nødvendige opplysningene er lagt inn kan HETT²² hjelpe med å besvare en rekke spørsmål:

- Når kan forskallingen rives?
- Hva må eventuelt gjøres for å rive etter fremdriftsplanen?
- Bør vi bruke en annen sementtype?
- Bør vi bruke mer sement?
- Bør betongtemperaturen økes?
- Bør vi bruke en annen type forskalling?
- Er det fare for at betongen fryser?
- Bør betongen tildekkes?
- Hvor lenge bør den i så fall være tildekket?
- Vil det ved formriving være fare for opprissing?

Programmet er også et fint pedagogisk verktøy til bruk i undervisning i herdeteknologi.

→ [Klikk her for å registrere deg for tilgang til nye HETT²².](#)

Endringer fra HETT197 til HETT²² ved valg av betongkvalitet

Les mer om dette → [hgr](#)

Kontakt

Dr. Tom Fredvik
Teknisk sjef

+47 901 71 926
tom.fredvik@norcem.no

Norcem AS
Setrevegen 2
3950 Brevik
Norge

Last ned

Veiledning for installasjon av HETT22
PDF, 1,35 MB

HETT_poster 2022
PDF, 139,65 KB

HETT²² webinar
Play Video